

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

7. Vtrum ipsa vnio sit aliquid creatum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

sum esse vnionem substantialem, & non secundum esse re-

laciuum. Et sic patet titulus articuli. Quo ad secundum conclusio est, Vnio pro relatione est ali-

quid creatum. Probatur. Omnis relatio inter Deum, & creaturam est realiter creatura, & non in Deo. ergo ista vnionis relatio non est in Deo realiter, sed in natura humana est realiter.

¶3. Præte. Propter quod vnumquodque, & illud magis, vt dicit Phil. sed homo dicitur esse creator, propter vnionem. Ergo multo magis ipsa vnio non est aliquid creatum, sed creator.

SED CONTRA, Omne quod incipit esse ex tempore, est creatum: sed vnio illa ab æterno non fuit, sed incepit esse ex tempore. Ergo vnio est aliquid creatum.

RESPON. Dicendum, q vnio, de qua loquimur, est relatio quedam, quæ consideratur inter diuinam naturam, & humanam, secundum quod conueniunt in una persona filij Dei. Sicut autem in prima parte dictum est, * omnis relatio, quæ consideratur inter Deum, & creaturam realiter quidem est in creatura (per cuius mutationem talis relatio innascitur) non autem est realiter in Deo, sed secundum rationem

principium, Homo dicitur, & est Deus propter vnionem. in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: tum quia falsum est, quod vnum extremum vnionis sit reliquum, quia vnio terminatur ad reliquum extremum, non enim corpus est anima, propterea, quia vnio corporis terminatur ad animam. (vnde male dicitur, quod homo est Deus propter vnionem, quia vnio terminatur ad hypostasim diuinam) tum quia dato, quod esset verum, sequeretur quod homo non esset Deus substantia-

liter, sed relatiue, quod iam reprobatur est. Et tenet sequela, quia esse aliquid propter terminum relationis non est esse illud substantia-

liter, sed relatiue, vt patet. Et si ad hæc dicitur, quod Auctor loquitur de vnione quantum ad fundamentum, non quantum ad relationem, contra hanc responsionem litera clamat, aperte subdens, non tamen sequitur, quod ipsa vnio sit creator, vel Deus: quia quod aliquid dicitur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem. Constat enim hæc verba de vnione quantum ad relationem dici, de qua in responsione ad secundum dixit, quod rationem habet ex termino, esse verò habet ex subiecto, sicut motus.

¶ Ad hoc dicitur, quod secundum rem homo est Deus propter vnionem secundum vnitatem personalem, quam importat, ad quam consequitur relatio vnionis, & hoc non est vertendum in dubium. Sed quoniam in idem redit dicere, homo est Deus propter veritatem personalem duarum naturarum, quam consequitur vnionis relatio, & dicere, homo est Deus, propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: ideo verba Auctoris calumnianda non sunt. Manifestatur autem, quod dicimus aduertendo, quod relatio vnionis est non solum inter naturas duas, diuinam scilicet, & humanam, sed etiam est inter naturam humanam, & hypostasim diuinam, nam & vna natura vnita est alteri, & humana natura vnita personæ diuinæ, & econtra diuina persona vnita est humanæ naturæ. Seruatur autem differentia in loquendo, dum de vnione inter naturas, aut inter personam, & humanam naturam est sermo, quia quædo de vnione inter naturas est sermo exprimimus naturas pro terminis vnionis & vnitatem personalem vniuersque naturæ ponimus non pro termino, sed causa seu fundamento relationis vnionis, ut clare videre potes in principio corporis huius articuli, vbi declarando titulum dicitur quod vnio de qua loquimur, est relatio quedam, quæ consideratur inter diuinam naturam, & humanam, secundum quod conueniunt in vna persona filij Dei. Quæ vnio loquimur de eadem relatione vnionis inter naturam humanam, & personam filij Dei, ponimus ex parte termini vnitatem personalem filij Dei in vtraque natura: quæ relatio ista vnionis non est quæcumque vnionis relatio, nec ad hypostasim diuinam quomodolibet, sed ad hypostasim filij vniam personalem

liter. In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

lem corporis, & animæ, fundatur relatio vnionis inter animam & corpus. Est igitur, vt vnico verbo dicatur, vnio naturarum in Christo relatio creata quedam, hoc est, consequens earundem vnitatem personalem increatam. Et quia argumenta auctore ad Capreolo allata in s. dist. ter. sententia q. r. procedunt contra dicentes non esse aliã vnionem, quã relatiuam inter humanam naturam in Christo, & Deum (quod longe est à doctrina Auctoris, expresse ponentis, vnionem, quo ad relationem, consequi vnionem secundum vnitatem personalem, ita q vnio significat relationem non qualemcumque, sed consequentem naturarum vnitatem personalem, ideo non censui ipsa aliter asserenda, & soluenda, vtpote non contra doctrinam Auctoris in veritate, & quæ ex hac vnica dicta responsione confutatur.

tantum: quia non innascitur secundum mutationem Dei. Sic ergo dicendum est, quod hæc vnio, de qua loquimur non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum: in humana autem natura, quæ creatura quedam est, realiter est, & ideo oportet dicere, quod sit quiddam d creatum.

AD PRIMVM ergo dicendum, q hæc vnio non est in Deo realiter, sed secundum rationem tantum: dicit enim Deus vnitus creaturæ ex hoc, quod creatura est vnita Deo absque eius mutatione.

AD SECVDVM dicendum, q ratio relationis, sicut & motus dependet ex fine, vel termino: sed esse eius dependet à subiecto. Et quia vnio talis non habet esse reale nisi in natura creata (ut dictum est. *) consequens est, quod habeat esse creatum.

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

¶ In responsione ad tertium eiusdem articuli dubium occurrit circa illud

Poste. tex. 5. non longe à fine. io. i. P. p. q. 13. art. 7. Diob.

D. 190.

In corp. art.

naliter in vtraque natura. Sicut enim vnionis relatio inter corpus, & animam non est ad animam quomolibet se habentē, sed ad animam communicantem substantiale suum esse corpori, ita relatio vnionis humane nature ad hypostasim diuinam, non est ad hypostasim filij Dei qualitercumque se habentem, sed ad filij Dei hypostasim vnam personaliter secum, hoc est cum humana natura. Et quia Auditor in hac responsione ad tertium loquitur de relatione vnionis inter naturam humanam, & personam filij Dei, vt clare sonat verba literarū, dicentis, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ideo coniunctionem personale, seu, quod idem est, vnitatem personalem ex parte termini relationis vnionis possit. Et perinde valet, ac si dixisset, Homo est Deus propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ideo coniunctionem personale, seu, quod idem est, vnitatem personalem ex parte termini relationis vnionis possit. Et perinde valet, ac si dixisset, Homo est Deus propter vnionem, in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ideo coniunctionem personale, seu, quod idem est, vnitatem personalem ex parte termini relationis vnionis possit.

A D TERTIVM dicendum, quod homo dicitur creator, & est Deus propter vnionē in quantum terminatur ad hypostasim diuinam: non tamen sequitur, quod ipsa vnio sit creator, vel Deus: quia quod aliquid dicitur creatum, hoc magis respicit esse ipsius, quam rationem.

ARTICVLVS VIII.

Verum vnio Verbi incarnati sit idem, quod assumptio.

A D OCTAVVM sic proceditur. Videtur quod idem sit vnio, quod assumptio. Relationes enim sicut, & motus specificantur terminum: sed idem est terminus assumptionis, & vnionis, scilicet diuina hypostasis. Ergo videtur, quod non differat vnio, & assumptio.

3. di. q. 15. ar. 3. q. 3.

in illa inuenitur secundum rem vnitas personalis diuine hypostasis cum humana natura. Et si expositionem ad verbum desideras, dicis, Homo est Deus propter vnionem, hoc est relationem vnionis, non simpliciter, sed cum ista conditione explanante quomodo apponimus ly propter, ad relationem vnionis, scilicet in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, ita quod ly in quantum terminatur ad hypostasim, dimittit causalitatem relationis: immo adimit causalitatem a relatione, & transfert causalitatem illam ad terminum. Sicut enim cum dicimus, quod generationis motus, in quantum terminatur ad substantiam, est in genere substantie, intendimus quod generatio ratione termini fortitur, & dat esse substantiale: ita dum dicitur, quod relatio vnionis in quantum terminatur ad hypostasim diuinam, hoc est ratione hypostasis diuine, ad quam terminatur, dat quod homo est Deus. Et est sermo de hypostasi diuina, non qualitercumque se habente, sed terminante in rerum natura relationem vnionis nature humane ad ipsam: hypostasis siquidem diuina terminans relationem realem vnionis ad ipsam, est hypostasis diuina (vt dictum est) non qualitercumque se habens, sed vna personaliter cum humana natura. Constat autem euidentissime, quod ratione talis termini homo est Deus ac per hoc admitti potuit, quod relatio vnionis ratione talis termini dat, quod homo est Deus, & consequenter dici vere potuit, quod Deus est homo propter vnionem, in quantum terminatur ad diuinam hypostasim.

Ad primam igitur obiectionem dicitur, quod falsum supponit: quod, si ideo homo propter vnionem sit Deus, quia verum est in cōi loquendo, quod vnum extremū vnionis est reliquū, quia vnio terminatur ad reliquū, hanc enim vniuersalem nec somnauimus: sed vt declaratum est, fundatur veritas dicti in litera super hoc, quia hoc extremum vnionis huius est tale, scilicet hypostasis diuina vna personaliter cum natura humana.

Ad secundam quoque dicitur, quod homo est Deus secundum substantiam: esse namque Deum, quod communicatur homini, non est esse relatiuum, sed in genere seu ordine substantie. Et quamuis esse aliquid in communi loquendo propter terminum relationis precise, sit esse relatiuum, esse tamen aliquid ratione talis termini, si persone diuine, vnus personaliter cum natura humana, non est esse relatiuum, sed esse diuinum. Et sic patet, quod non extorquendo literam, sed de vnione quo ad relationem loquendo, vera est litera.

Super Questionis 2. Articulum octauum.

In titulo articuli sunt tres termini Vnio, assumptio, & Idem, Et primus quidem terminus declaratus est in precedenti articulo.

Secundus in corpore declarabitur, tertius autē absolute sumēdus est, sicut iacet. In calce autem articuli soluendo exprimitur qua diuersitate seu differentia sunt non idem, puta reali, vel rationis, vel vtraque.

In corpore articuli respondetur quæsto vnica conclusione. Inter vnionem, & assumptionem triplex est differentia. Declaratur manifestando singula membra sigillatim, & ordinate, ita vt processus clarus sit in litera.

Et prima quidem ac principalis differentia est in re formaliter significata, nam vnio significat relationem, assumptio actionem, vel passionem, & sic sunt in diuerso genere, sicut relatio diuersum est genus ab actione, & passione. Et quod vnio significet relationem, in litera non probatur, sed assumitur ex precedenti articulo. Ex quo ad manifestandum dictam differentiam primo probatur, in hoc mysterio inueniri secundum rem duo, scilicet ipsam relationem vnionis, & actionem, & passionem, qui omnis relatio recipiens esse reale ex tempore, causatur ex aliqua mutatione, mutatio autem in actione, & passione consistit. Relatio igitur vnionis inter naturam humanam, & diuinam in Christo, cum incepit esse secundum rem in natura humana ex tempore, oportet quod ex aliqua causata sit mutatione, quæ in aliquo patiente ex aliqua actione fit. Duobus igitur inuenitis in hoc mysterio, scilicet relatione vnionis, & actione, & passione, cum vnio significet relationem, consequens est quod assumptio significet actionem vel passionem. Et manifestatur consequentia: quia assumptio ne aliquis dicitur assumens tanquam agens, & aliquid dicitur assumptum tanquam patiens.

Secunda autem differentia est: quia assumptio dicitur sicut in fieri, vnio autem sicut in facto esse. Probatur ex signo seu effectu: quia vnus dicitur esse vnium, assumens autem non dicitur esse assumptum, hoc est, vnium prædicatur de vniente, dicendo, hoc est illud assumptum autem non sic prædicatur de assumente. Et quod hoc deriuatur ex dicta differentia, manifestatur, quia inter ly homo, & ly natura humana, hæc est differentia in mysterio incarnationis, quod homo significat naturam humanam, vt in termino assumptionis, constat autem terminum assumptionis spectare ad incarnationem, vt in facto esse, natura vero humana significat naturam humanam, vt quæ assumitur, quod constat spectare ad incarnationem, vt in fieri. Dicimus autem quod vnus scilicet filius Dei, est homo, & non dicimus, quod idem assumens est natura assumpta.

Tertia vero differentia est, quod assumptio determinat terminum a quo, & ad quem, vnio autem nihil horum determinat. Huius differentie primo redditur ratio ex prima: quia relatio æquiparantia non magis se habet ad vnum extremum, quam ad aliud: actio autem, & passio diuersimode se habet ad agens, & patiens, & ad diuersos terminos. Ex hoc enim sequitur, quod cum vnio sit relatio æquiparantia, nullum extremum determinet, assumptio autem, quia est actio, vel passio, determinare potest sibi terminos a quo, & ad quem. Secunda manifestatur de assumptione, & etymologia nominis. Tertia manifestatur ex signo, scilicet quod indifferentes vnium extremum dicitur vnium alteri, non autem assumptum, vt patet in litera clare.

Circa hæc dubium primo occurrit de prima differentia. Nam non solum assumptio, sed etiam vnio significat actionem, quod etiam ex litera probatur, dum dicitur, quod vnus dicitur esse vnium, & filius est vnus sibi naturam humanam, & in responsione ad secundum, quod Persona Patris vnus naturam humanam Filio. Certum est enim, quod vnus est agere, &